

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням приймальної комісії Національної
академії внутрішніх справ
від 14 травня 2022 року, протокол № 3

Голова приймальної комісії

Володимир ЧЕРНІЙ

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**для вступу на навчання для здобуття повної загальної середньої освіти в
юридичному ліцеї імені Ярослава Кондратьєва**

Розглянуто та ухвалено на засіданні
науково-методичної ради Національної
академії внутрішніх справ (протокол № 8
від 13.05.2022)

Київ – 2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програму для вступників з української мови (письмово) розроблено на основі чинних програм з української мови для 5-9 класів. Щоб написати диктант з української мови, вступники повинні володіти знаннями з різних галузей мовознавства, зокрема з фонетики, орфоепії, орфографії, морфеміки, лексикології, фразеології, морфології, синтаксису, пунктуації.

Диктанти дібрані з художніх творів української класичної літератури, науково-публіцистичних статей відомих діячів науки і культури, журналістів. Тексти відповідають таким вимогам: змістовно цілісний, логічно завершений, ідейно навантажений уривок твору, зрозумілий і доступний вступникам. Лінгвістичне наповнення текстів відповідає вимогам навчальної програми з дисципліни «Українська мова». Тексти містять вивчені орфограми й пунктограми в різних синтаксичних конструкціях (у простих, ускладнених і складних реченнях), при прямій мові тощо. Тексти лексично багаті, не перенасичені архаїзмами, неологізмами, діалектизмами, що могло б утруднювати їх сприйняття вступниками.

При написанні диктанту вступники повинні **знати**:

- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову.

Вступники повинні **вміти**:

- дотримуватися норм українського правопису;
- знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх;
- правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил.

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Мовна норма. Норми сучасної української літературної мови.
2. Орфограма. Види орфограм. Орфографічне правило. Принципи української орфографії.
3. Пунктуація. Принципи української пунктуації. Типи розділових знаків.
4. Графіка, алфавіт.
5. Уживання апострофа.

6. Уживання знака м'якшення.
7. Чергування голосних.
8. Зміни приголосних за словотворення та словозміни.
9. Спрощення в групах приголосних.
10. Подвоєння та подовження приголосних.
11. Правопис префіксів і суфіксів.
12. Правопис слів іншомовного походження.
13. Правопис прізвищ і географічних назв слов'янського походження.
14. Уживання великої літери.
15. Правопис складних іменників.
16. Поділ іменників на відміни та групи.
17. Особливості відмінювання іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників. Невідмінювані іменники.
18. Особливості правопису відмінкових закінчень іменників II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини.
19. Правопис складних прикметників.
20. Особливості відмінювання прикметників. Правопис відмінкових закінчень. Особливості відмінювання й написання числівників.
21. Зв'язок числівників з іменниками.
22. Особливості відмінювання й правопису займенників.
23. Правопис особових закінчень дієслів. Написання дієприкметників і дієприслівників.
24. Правопис прислівників.
25. Правопис сполучників.
26. Написання прийменників.
27. Правопис часток.
28. Написання *не*, *ні* з різними частинами мови.
29. Пунктуація. Принципи української пунктуації. Типи розділових знаків.
30. Тире в простому двоскладному реченні.
31. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами речення.
32. Розділові знаки в реченнях з відокремленими означеннями.
33. Розділові знаки в реченнях з відокремленими прикладками.
34. Розділові знаки в реченнях з відокремленими обставинами.
35. Розділові знаки в реченнях з відокремленими додатками.
36. Розділові знаки в реченнях з уточнювальними членами речення.
37. Розділові знаки в реченнях з *як*, *мов*, *наче* та ін.
38. Розділові знаки в реченнях зі вставними й вставленими конструкціями.

39. Розділові знаки в реченнях зі звертаннями.

40. Розділові знаки в реченнях з вигуками, заперечними й стверджувальними словами.

41. Розділові знаки в реченнях з пояснювальними й приєднувальними словами.

42. Розділові знаки в складносурядному реченні.

43. Розділові знаки в складнопідрядному реченні.

44. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.

45. Розділові знаки в складних синтаксичних конструкціях.

46. Розділові знаки в реченнях із прямою мовою.

47. Способи передавання прямої мови непрямо.

48. Пунктуаційне оформлення діалогів і цитат.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИКТАНТУ

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою. Для проведення вступних випробувань у формі диктанту використовується текст, обсягом від 170 до 190 слів за 12-ти бальною шкалою оцінювання.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою;
- помилка на одне правило, але в різних словах, вважається різними помилками;
- розрізняють грубі й не грубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих відносять такі помилки:

- у винятках усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- у випадках, що вимагає розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях: *не хто інший, як...*; *не що інше, як...*; *ніхто інший не...*; *ніщо інше не...*);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.

Нормативи оцінювання диктанту

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	-

3. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Диктант

Вечірня вулиця в берегах вишневого цвіту. Вечірня вулиця наче дно річки, по якому ти йдеш, ідеш по піску, а з обох боків над тобою здибилися білі пахучі хвилі. Вони поки що застигли, вони поки що дивляться цікаво на тебе кожною своєю квіточкою, вони ніби очікують слухної миті, щоб полинати донизу, в цей неприродний вакуум, і заллати його до верхів. Накрапає теплий, справді-таки дрібний дощик, дерева стоять чи то в парі, чи то в ріденькому туманці, який зм'якшує все, і маєш таке відчуття, ніби зараз ти присутній при акті першотворення, наче ти перенісся в первісні часи. Бо й тоді так само цвіло дерево.

І якими безглуздими, якими несправжніми здаються, коли вбираєш у себе мудрість розквітлих дерев, людська жорстокість, зло, несправедливість, підлість, кровожерність. Отут, серед цвіту, здається, що якби людина повчилася мудрості в дерев, то не була б ворогом самій собі й природі.

Ще ж наче й не одцвітати садкам завтра чи позавтра, бо яблуні лише збираються випустити цвіт на волю, а проте на землі вже біліє опалими пелюстками. І чорна земля здається від них темнішою, відмолодженою. І хоч криницю накривають дерев'яною накривкою, а проте у витягнутому відрі води плавають змарнілі пелюстки, бо ж вишня стоїть над самою криницею (Є. Гуцало).

Диктант

Смуга лісів кийвського лісостепу поєднується з дрімучими хашами Чорного лісу в районі Сміли-Чигирини, біжить вздовж Дніпра на північ, щоб долучитися до Полісся, масивів Житомирщини й Волині. На півдні до лісу ще докочується степ – хвилястий, сизий; він біжить, мов море під кілем корабля, то чорний од хмар над ним, то блакитний од височенного неба, затишний, пісенний степ. Ліси стоять замислившись, в задумі. Пройшла над землею гроза, а ватри ще зеленіше палають, виблискують, сяють під сонцем. Поналивав зеленаві калюжі дощ, золотом бризкають вони в лісовій глушині.

Дикий голуб пурхне низько над зелено-чорним берестом, дзвінко впадуть з листя краплі дощу. Мурашник під сосною ліквідує власним горбом наслідки зливи: гуртом волочать геть непотріб, тягнуть на покрівлю глицю, сушаться на сонці. На прогалині цвіте темна, мов черниця, запашна материнка. Волохатий лісовий джміль, неповороткий і вайлуватий, домовито гуде над блакитними купами чебрецю. На колючому терні – ягоди круглі й чорні, як волове око, вкриті сизою памороззю. Над струмком похилилася ліщина, дика грушка вибігла на стежку, а поруч сріблястим килимком постелилося ведмеже вухо: стеблик із жовтою квіткою, навкруги по землі листки, мов вушка, стеблик – і знову вушка. Кротовини перетинають лісову дорогу, – свіжі, лискучі купки черноземлі, які зникають за густою в низинах травою (Ю.Яновський).

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова : Навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
2. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів. Київ : Вища школа, 1995. 272 с.
3. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум: Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ : Вища шк., 2008. 414 с.
4. Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курс української мови. Київ : Вища школа, 1993. 397 с.
5. Микитюк О.Р. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : Навчальний посібник. Вид. 4-те, зі змінами. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 440 с.
6. Пазяк О.М., Кисіль Г.Г. Українська мова і культура мовлення. Київ : Вища школа, 1995. 239 с.
7. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. Київ : Либідь, 2001. 240 с.

8. Тоцька Н.І. Українська пунктуація. Практикум: Навч. посібник. Київ : Вища школа, 1990. 160 с.
9. Вашуленко М.С., Дубовик С.Г. Українська мова : підручник для загальноосвітніх навч. заклад. Київ : В-во Освіта, 2017. 160 с.
10. Кулакевич Л.М. Українська мова у професійній діяльності : посібник. Дніпро : ДВНЗ УДХТУ, 2016. 357 с.
11. Матвійчук Тетяна, Житар Ірина. Українська мова. Теорія, вправи, тести : навч. посіб. для підготов. до іспитів та ЗНО. Вид. 2-ге, переробл. й допов. Київ : Ліра-К, 2017. 449 с.
12. Український орфографічний словник : близько 172 000 слів / уклали: В.В.Чумак, І.В.Шевченко, Л.Л.Шевченко, Г.М.Ярун; за ред.. В.Г.Скляренка. Вид. 7-е, переробл. і допов. Київ : Довіра, 2008. 983 с.
13. Український правопис. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
14. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник. Київ : Либідь, 2011. 416 с.
15. Христенюк В.Ф. Українська фонетика та орфографія: Навч. Посібник. Київ : РНПУ “ДІНІП”, 2000. 120 с.
16. Шевчук С.В., Лобода Т.М. Практикум з української мови: Модульний курс: Навч. посіб. Київ : Алерта, 2009. 304 с.
17. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. Київ : Освіта, 2006. 254 с.